

GUVERNUL ROMÂNIEI

FISM

FONDUL DE
INVESTIȚII
SOCIALE DIN
MOLDOVA

GUVERNUL
REPUBLICII MOLDOVA

RAPORT DE PROGRES

**privind implementarea Programului de asistență tehnică și financiară acordată de Guvernul României pentru instituțiile preșcolare din Republica Moldova
August 2014 – Mai 2016**

FONDUL DE INVESTIȚII SOCIALE DIN MOLDOVA

CHIȘINĂU, 2016

CUPRINS

I.	INTRODUCERE	2
II.	SUMAR EXECUTIV	4
III.	ACTIVITATEA FISM.....	5
IV.	ACTIVITATEA COMITETULUI DE EVALUARE FISM.....	6
V.	LUCRĂRI CIVILE	7
VI.	BUNURI	8
VII.	IMPACT	9
VIII.	CONCLUZII ȘI LECȚII ÎNVĂȚATE	10

I. INTRODUCERE

Strategia Sectorială de Dezvoltare a Educației pentru anii 2014–2020 este principalul document de politici în domeniul educației. Strategia stabilește obiectivele și sarcinile pe termen mediu în vederea dezvoltării educației și definește orientările și direcțiile prioritare de dezvoltare a sistemului de învățământ din Republica Moldova. Unele din obiectivele generale ale Strategiei sunt:

(i) asigurarea dezvoltării durabile a sistemului educațional în vederea formării unei personalități integre, active, sociale și creative – factori principali ai dezvoltării umane și ai progresului social-economic al țării;

(ii) sporirea accesului la educație de calitate pentru toți copiii și tinerii, prin asigurarea unui mediu școlar prietenos și protectiv și prin consultarea beneficiarilor în procesul de luare a deciziilor;

Accesul copiilor de vârstă timpurie la educație crește într-un ritm susținut, dar rețeaua existentă de grădinițe acoperă doar o parte din cerere. Se menține discrepanța dintre rata înrolării în mediul urban și în cel rural. Numărul instituțiilor preșcolare este în creștere, după scăderea dramatică în perioada de recesiune din anii '90. La începutul anului 2013, existau 1418 instituții preșcolare, sau cu circa 6,3% mai multe față de anul 2007. Această creștere a avut ca rezultat majorarea numărului de copii care frecventează aceste instituții pînă la 141,1 mii de copii în anul 2012, cu 17,5% mai mult față de anul 2007. Astfel, se înregistrează o sporire a ratei brute de cuprindere în învățământul preșcolar, aceasta constituind 82,1% în anul 2012 față de 72,6% în anul 2007. **Discrepanțele dintre rata de cuprindere în mediul urban și cea din mediul rural persistă, constituind 29,1 p.p.** în 2012 comparativ cu 25,2 p.p. în 2007¹. Deși o parte din această discrepanță poate fi explicată prin înrolarea copiilor din locuri de reședință rurale în grădinițele din localitățile urbane, diferența rămîne a fi semnificativă.

În baza ORDINULUI nr. 913 din 10 aprilie 2014, emis de Ministerul Afacerilor Externe al României, privind publicarea Programului de cooperare pe anul 2014, încheiat prin schimb de scrisori, semnate la București și la Chișinău la 9 aprilie 2014, în baza articolului 1 paragraful 2 al Acordului dintre Guvernul României și Guvernul Republicii Moldova, referitor la implementarea programului de asistență tehnică și financiară în baza unui ajutor financiar nerambursabil în valoare de 100 milioane euro acordat de România Republicii Moldova, semnat la București la 27 aprilie 2010, **a fost aprobată spre finanțare o listă de proiecte pentru instituțiile preșcolare din Republica Moldova.**

În baza HOTĂRÎRII Nr. 436 din 10.06.2014, emise de Guvernul Republicii Moldova, Fondul de Investiții Sociale din Moldova (FISM) este desemnat drept entitatea responsabilă de pregătirea, implementarea, asigurarea vizibilității și raportarea **Programului de asistență tehnică și financiară**

¹ Educația în Republica Moldova, publicație statistică, 2012/2013

RAPORT DE PROGRES

acordată de Guvernul României pentru instituțiile preșcolare din Republica Moldova, în valoare totală de 20 000 000 Euro.

Prin decizia Consiliului Național de Administrare (procesul-verbal nr.2 din 23 iunie 2014) a fost creat Comitetul de evaluare FISM și aprobat Regulamentul de organizare și funcționare al acestuia în vederea evaluării licitațiilor realizate în cadrul Programului menționat.

II. SUMAR EXECUTIV

În conformitate cu Hotărîrea Guvernului nr.436 din 10.06.2014 privind implementarea Programului de asistență tehnică și financiară acordată de Guvernul României pentru instituțiile preșcolare din Republica Moldova și ca urmare a aprobării Structurii, Bugetului și a Regulamentului de organizare și funcționare a Comitetului de evaluare FISM au fost realizate mai multe activități în vederea implementării Programului de asistență tehnică și financiară acordată de Guvernul României pentru instituțiile preșcolare din Republica Moldova

Beneficiari ai Grantului oferit de Guvernul României sunt **774 de instituții preșcolare**, dintre care **739 de grădinițe (96%) cu lucrări civile finalizate și/sau bunuri livrate cu succes (125 de grădinițe au beneficiat doar bunuri), 33 grădinițe în șantiere de lucru care vor fi finalizate pînă la 31 august 2016, iar pentru grădinițe 2 grădinițe² nu este fezabilă investiția.**

La data de 30 aprilie 2016 suma **valorificată a Grantului** a constituit **362 537 987 MDL sau 17 708 518 Euro**, ceea ce reprezintă **89%** din suma total disponibilă de **19 922 505 Euro**. Totodată, în urma fluctuației cursului valutar în perioada implementării grantului s-au format economii de **780 000 Euro**.

Suma total contractată în cadrul programului este de 418 434 421 MDL³, din care 346 295 398 MDL pentru realizarea lucrărilor civile, iar 72 139 023 MDL – contractate bunuri. Din suma totală contractată **18 115 000 reprezintă contribuția comunităților.**

Pentru buna implementarea grantului au fost desfășurate în total **632 de licitații, semnate 710 contracte pentru realizarea lucrărilor civile, semnate 1129 de Acorduri de Grant** cu APL, au fost **instruite peste 2200 de persoane** (reprezentanți APL) în domeniul organizării și desfășurării unei licitații în conformitate cu regulile și procedurile Băncii Mondiale.

Pînă în prezent s-a reușit executarea lucrărilor de **reparație interioară** în peste **410 grădinițe**;; instalarea a circa **175 de sisteme de încălzire; amenajarea teritoriului în 130** la instituții preșcolare; schimbarea a peste **40 000 m² de acoperiș**; renovarea/construcția a peste **275 de săli de sport/festivități**; reabilitarea a peste **220 blocuri sanitare**, livrate și instalate peste **640 de seturi de mobilier** (pentru circa 16 000 de copii și pentru aproximativ 1300 de educatori/pedagogi); au fost instalate peste **275 de pavilioane** și circa **450 de utilaje/echipamente de joc.**

² **Căpriană r-nul Străseni** – au fost alocate 400 mii MDL, pentru redeschiderea instituției necesare circa 8 mln. MDL; **Otaș r-nul Rezina** - alocate 200 mii MDL -pentru impact sunt necesare surse de circa 650 mii MDL, inclusiv elaborarea proiectului tehnic al acoperișului.

³ În cadrul acestui grant contribuția a fost benevolă și s-au făcut la inițiativa APL.

III. ACTIVITATEA FISM

În vederea implementării **Programului de asistență tehnică și financiară acordată de Guvernul României pentru instituțiile preșcolare din Republica Moldova**, în valoare totală de 20 000 000 Euro, angajații FISM au acordat suport tehnic la evaluarea lucrărilor civile necesare în cele 774 de instituții preșcolare și elaborarea devizelor de cheltuieli pentru **639** obiecte, celelalte beneficiind doar de bunuri.

Pentru a asigura buna desfășurare a licitațiilor de către autoritățile publice locale, au fost **instruite peste 2200 de persoane** în domeniul organizării și desfășurării unei licitații în conformitate cu regulile și procedurile de procurări stipulate în Manualul Operațional FISM.

Ca rezultat al acestor instruirii, au fost desfășurate în total **632 de licitații, din care 505 licitații validate și aprobate de către Comitetul de evaluare FISM.**

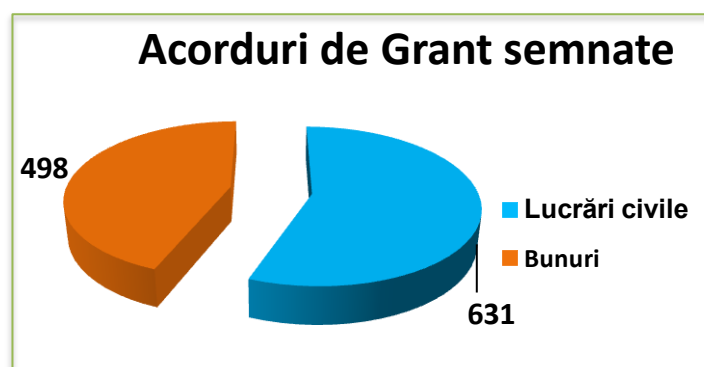
Prin decizia Consiliului Național de Administrare al FISM din 16 septembrie 2014, a fost aprobată o procedură nouă de organizare a licitațiilor și anume organizarea licitațiilor pe lot, pentru a ușura activitatea FISM și a urgenta demararea lucrărilor civile în cadrul instituțiilor preșcolare beneficiare.

Din 632 de licitații – **85 de licitații au fost organizate pe lot**, dintre care doar 11 au fost reanunțate/anulate, acestea demonstrându-și pe deplin aplicabilitatea și eficiența, urgentând procesul de contractare și demarare a lucrărilor de construcție în instituțiile preșcolare.

Pe parcursul lunilor August 2014 – Aprilie 2016, au fost **semnate 1129 de Acorduri de Grant** între FISM și APL de nivelul I cu privire la implementarea sub-proiectelor (**631 pentru lucrări civile/reconstrucții, și 498 pentru bunuri**).Fig.2.

Fig.2. Acorduri de Grant semnate între primării și FISM

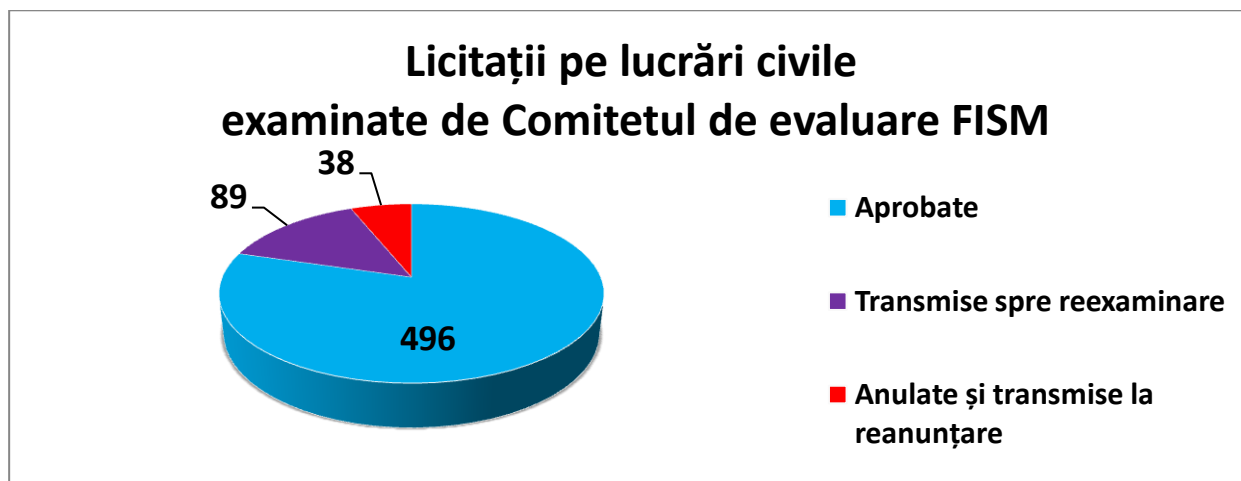
Pentru asigurarea bunei implementări a contractelor de lucrări civile semnate între primării și prestatorii de servicii de construcții s-au organizat peste **45 seminare de informare cu participarea a peste 2200 de persoane** (primari, directori Agențiilor de Implementare și contractorii) cu scopul de a le explica toate condițiile contractuale, aspectele tehnice și financiare care pot apărea, în vederea excluderii situațiilor neclare în implementarea contractelor pe viitor.

IV. ACTIVITATEA COMITETULUI DE EVALUARE FISM

Pe parcursul lunilor august 2014 – aprilie 2016 Comitetul de evaluare FISM s-a întrunit de 34 ori, **examinând 632 de licitații** organizate la nivel local, din care: 80% - validate și aprobate, 14% - transmise spre reexaminarea ofertelor și a deciziilor, 6% - licitații anulate și transmise la reanunțare – Fig.3.

Fig.3. Licitațiile examinate de Comitetul de evaluare FISM

Totodată, au fost organizate și desfășurate 9 licitații de bunuri de către Comitetul de evaluare FISM în vederea selectării companiilor pentru fabricarea mobilierului, furnizarea și instalarea terenurilor de joacă, a pavilioanelor, echipamentului industrial și de uz casnic pentru instituțiile preșcolare beneficiare de asistența financiară disponibilă în cadrul *Programului de asistență tehnică și financiară acordată de Guvernul României pentru instituțiile preșcolare din Republica Moldova*.

Ca urmare a licitațiilor desfășurate și examinate de către Comitetul de evaluare FISM, au fost semnate contracte pe bunuri în valoare totală de **81 112 726 MDL**.

*În cadrul a 34 de ședințe ale Comitetului de evaluare FISM au
fost examinate 632 de licitații, ceea ce în medie reprezintă
circa 19 de licitații examinate per ședință*

V. LUCRĂRI CIVILE

În perioada de raportare FISM a acordat suport la elaborarea a **710 devize de cheltuieli** pentru realizarea lucrărilor civile.

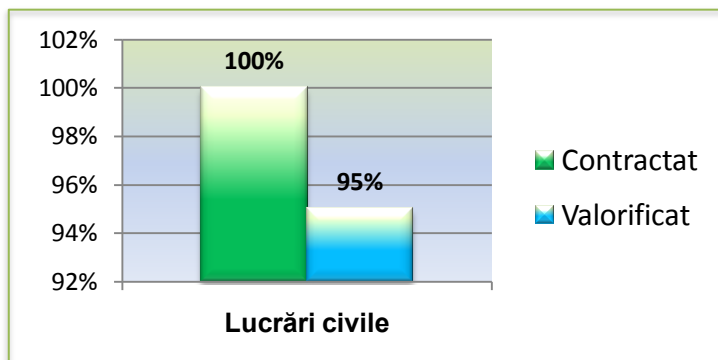
La data de 30 aprilie 2016 **deja au fost finalizate lucrările de reparație la 670 de obiecte**, iar suma valorificată în total din grant pentru lucrări civile constituie **293 146 598 MDL (14 306 302 Euro)**, **ceea ce reprezintă 95% din suma total contractată de 307 747 424 MDL** (suma nu include contribuțiile comunităților).

Pînă în perioada de raportare s-a reușit realizarea următoarelor lucrări:

- executarea lucrărilor de reparație interioară în peste 410 de grădinițe;
- instalarea a circa 175 de sisteme de încălzire;
- amenajarea teritoriului în 130 de instituții preșcolare;
- schimbarea a peste 40 000 m² de acoperiș;
- renovarea/construcția a peste 275 de săli de sport și de festivități;
- reabilitarea a peste 220 blocuri sanitare.

În rezultatul acestor lucrări, în grădinițele din Moldova au fost deschise peste 200 de grupe noi, ceea ce a dus la creșterea capacității de înrolare cu peste 5000 de locuri.

Fig. 4. Valorificarea resurselor disponibile pentru lucrări civile

La realizarea contractelor de lucrări civile și reconstrucții FISM acordă tot suportul tehnic necesar, asigură monitorizarea și evaluarea calitativă a acestora.

Majoritatea contractelor care se află la etapa de implementare se estimează a fi finalizate pînă la data de **31 august 2016**.

Drept probleme majore în procesul de implementare a contractelor de lucrări civile menționăm următoarele:

- Luînd în considerație situația instabilă pe piața valutară din Republica Moldova care a avut loc în perioada de raportare, implementarea multor sub-proiecte a fost tărăgănată în timp, iar circa 5% din contracte au fost reziliate din cauza diferenței de preț la materialele de construcție din perioada de licitație și cele actuale.

VI. BUNURI

Pentru a asigura instituțiile preșcolare cu bunuri (495 de instituții beneficiare de bunuri), FISM a organizat 9 licitații centralizate pentru procurarea și asamblarea/instalarea mobilierului,

pavilioanelor și echipamentelor pentru terenul de joacă, cu semnarea ulterioară a contractelor în valoarea totală de 81 112 726 lei.

Primele 3 contracte în valoare totală de 22 077 726 MDL au fost executate integral, asigurând 121 de instituții preșcolare cu bunurile solicitate.

Pentru a asigura celelalte instituții preșcolare, în care prioritar era realizarea lucrărilor civile, după finalizarea acestora, au fost desfășurate licitații noi pentru fabricarea mobilei, furnizarea și instalarea pavilioanelor, terenurilor de joacă, utilajului de uz industrial și uz casnic cu publicarea anunțurilor în Monitorul Oficial.

Ca urmare a licitațiilor desfășurate în anul 2015, au fost semnate contracte-cadru în valoare totală de 59 035 000 MDL.

Numărul beneficiarilor acestor contracte-cadru crește treptat odată cu finalizarea lucrărilor de reparație în instituțiile preșcolare și clarificarea sumei restante, disponibilă din *Hotărârea Guvernului 436 din 10.06.2014 pentru aprobarea Programului de asistență tehnică și financiară acordată de Guvernul României pentru instituțiile preșcolare din Republica Moldova*. La data raportării avem peste 550 beneficiari care au solicitat bunuri.

Astfel, au fost livrate și instalate peste 640 de seturi de mobilier (fiecare set prevăzut pentru o grupă de 25 de copii), care a oferit condiții mai bune pentru circa 16 000 de copii, dar și pentru aproximativ 1300 de educatori care activează în aceste grupe.

Totodată, pentru amenajarea terenurilor de joacă, unde copiii participă la diverse activități în aer liber, au fost instalate peste 275 de pavilioane și

circa 450 de utilaje/echipamente de joc.

Instituțiile preșcolare au mai beneficiat de echipament și utilaj industrial pentru bucătării, fiind amenajate circa 60 de bucătării cu frigidere, aragazuri, plite electrice, cuptoare electrice, hote, mese din inox, mașini de tocat carne, mașini de spălat vesela, cazane alimentare etc. în valoare totală de peste 2 milioane MDL.

Modele bunurilor procurate sînt prezentate în Anexa nr.1, 2, 3 și 4.

VII. IMPACT

Ca urmare a realizării Grantului oferit de Guvernul României:

- peste **72 000 de copii** au beneficiat de condiții mai bune în grădinițele lor, acestea fiind izolate termic, reparate în interior și la exterior, dotate cu sisteme de încălzire, apă și canalizare, cu acoperișuri noi, cu mobilier, terenuri de joacă și pavilioane;
- s-au îmbunătățit condițiile în care lucrează peste **12 000 de angajați ai instituțiilor preșcolare** ;
- s-au **deschis peste 200 de grupe noi**, respectiv a sporit capacitatea de înrolare în grădinițe;
- au fost create noi locuri de muncă pentru circa **600 de persoane** (educatoare, dădace);
- s-a oferit posibilitatea de a munci liniștit celor peste **100 000 de părinți**.

Luînd în considerație faptul că fiecare loc de muncă din construcții creează alte 8-13 locuri de muncă adiacente domeniului respectiv (producere de materie primă, transportatori auto, importatori, vânzători, inspectori locali etc.), putem afirma cu siguranță că grantul oferit de Guvernul României a avut și un impact economic semnificativ.

VIII. CONCLUZII ȘI LECȚII ÎNVĂȚATE

Realizarea *Programului de asistență tehnică și financiară acordată de Guvernul României pentru instituțiile preșcolare din Republica Moldova*, în valoare totală de 20 000 000 euro **se consideră a fi bună**, dat fiind numărul mare de licitații, lucrări civile și furnizări de bunuri lansate concomitent, precum și luând în considerație schimbările efectuate în managementul instituției, resurse umane limitate în cadrul FISM, dar și timpul restrâns pentru implementarea unei sume considerabile, grantul fiind disponibil pentru valorificare începând cu luna August 2014, după promulgarea amendamentului la Legea bugetului 2014.

Riscurile cu care a fost lansată realizarea Grantului respectiv și de care FISM era conștient, au fost minimizate la maxim prin acțiuni concrete și anume:

RISCU	ACȚIUNI DE MITIGARE
Capacități insuficiente la nivelul comunităților de a evalua calitativ volumele de lucrări pentru care se solicită investiții și prioritizarea acestora	A fost acordată asistența tehnică la evaluarea repetată a tuturor obiectelor beneficiare de investiții din Grantul acordat de Guvernul României
Numărul mare de licitații anunțate concomitent ar putea cauza un deficit de ofertanți, fapt care ar genera licitații nevalide. Respectiv, comunitățile beneficiare de bugete mici (50-300 mii lei) ar putea fi impuse de a anunța licitații repetate, ceea ce târăgănează procesul de implementare a Grantului	A fost propusă Consiliului Național de Administrare și aprobată de către acesta modalitatea organizării licitațiilor pe loturi, pentru a micșora numărul de licitații și a minimiza riscul de a genera licitații nevalide
Contractorii ar putea întârzia cu realizarea lucrărilor de reparație din cauza condițiilor climatice nefavorabile din perioada toamnă-iarnă curent	A fost propusă contractorilor utilizarea adaosurilor chimice, plastifcatorilor, materialelor și tehnologiilor ce pot permite executarea lucrărilor în perioada rece a anului
Lipsa resurselor financiare necesare pentru realizarea de către FISM a evaluărilor lucrărilor de reparație, înainte de orice transfer bănesc către contractor, pune sub pericol controlul calității lucrărilor executate	S-a obținut finanțare adițională pentru acoperirea cheltuielilor de evaluare și asigurarea controlului lucrărilor civile executate

LECȚIILE ÎNVĂȚATE pe parcursul implementării *Programului de asistență tehnică și financiară acordată de Guvernul României pentru instituțiile preșcolare din Republica Moldova* au fost următoarele:

1. Lipsa competitivității în cazul în care fondurile sînt din start repartizate prin Hotărîre de Guvern și nu necesită eforturi suplimentare din partea comunităților pentru atragerea investițiilor duce la pasivitate și neimplicare a acestora în perioada de implementare a investițiilor. **FISM urmează să promoveze în continuare întregul ciclu de acordare și implementare a investițiilor pentru stimularea competitivității în rîndurile potențialilor beneficiari.**
2. Lipsa conlucrării la nivel de APL I și APL II în cazul organizării licitațiilor pe loturi a dus la tărăgănarea întregului ciclu de implementare a subproiectelor și, respectiv, valorificarea surselor financiare. **În cazul organizării licitațiilor pe lot e necesar examinarea ex-ante a gradului de colaborare între APL I și APL II și consultarea beneficiarilor apriori lansării licitației pe lot.**
3. **Procedurile operaționale ale FISM, verificarea licitațiilor, achitarea doar post-factum și doar după acceptarea calității lucrărilor executate sau a bunurilor livrate, precum și monitorizarea și evaluarea realizării Grantului prin intermediul Sistemului Informațional de Management existent în cadrul FISM, minimizează riscurile și asigură utilizarea eficientă a resurselor financiare.**
4. Co-participarea autorităților locale la finanțarea obiectelor renovate (în cazul în care bugetul de facto depășește suma acordată în cadrul Grantului), care în total a constituit circa 39 de milioane MDL, asigură durabilitatea și sustenabilitatea obiectului renovat, autoritățile, dar și angajații grădinițelor avînd o atitudine mai responsabilă față de acesta.